

FTA ไทย – อินเดีย: วิกฤตหรือโอกาสของซอฟต์แวร์ไทย

การเจรจาข้อตกลงเขตการค้าเสรีระหว่างไทยและอินเดียในสาขาการค้าบริการนั้น เป็นการเจรจาภายใต้กรอบความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการของ WTO (GATS) ซึ่งเน้นความร่วมมือในสาขาธุรกิจที่เป็นประโยชน์ต่อทั้งสองฝ่าย เช่น การท่องเที่ยว การก่อสร้าง การเงินและธนาคาร สาธารณสุข เทคโนโลยีสารสนเทศ (IT) เป็นต้น ซึ่งล่าสุดนั้นการเปิดเสรีภาคบริการยังไม่ได้ถูกบรรจุลงในข้อตกลงเขตการค้าเสรีระหว่างทั้งสองประเทศแต่อย่างใด

กระนั้นก็ดีเป็นที่ทราบกันโดยทั่วไปว่า อุตสาหกรรมซอฟต์แวร์เป็นหนึ่งในสาขาธุรกิจการค้าบริการที่อินเดียมีศักยภาพสูง และไทยเองก็เป็นประเทศที่มีการใช้จ่ายด้าน IT ค่อนข้างสูง โดยคาดการณ์ว่าในปี 2551 นี้ ไทยจะมีมูลค่าการใช้จ่ายด้าน IT สูงถึง 4,360 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ขยายตัวจากปีก่อนร้อยละ 9.3 ซึ่งจะทำให้ไทยกลายเป็นตลาด IT ที่มีขนาดใหญ่เป็นอันดับ 4 ของเอเชีย รองจากอินเดีย จีน และเวียดนาม¹ เพราะฉะนั้น ทางอินเดียย่อมจะสนใจและผลักดันให้มีการเปิดเสรีในภาคอุตสาหกรรมนี้อย่างแน่นอน และถ้าหากลองเปรียบเทียบศักยภาพในการส่งออกของไทยและอินเดีย (ตารางที่ 1) จะเห็นได้อย่างชัดเจนว่า อินเดียมีการส่งออกซอฟต์แวร์ไปทั่วโลกมากกว่าไทยมากและมีมูลค่าการส่งออกเป็นสัดส่วนต่อ GDP ถึงร้อยละ 2.11 ในปี 2550

ตารางที่ 1: มูลค่าการส่งออกซอฟต์แวร์ของไทยและอินเดีย ปี 2549 – 2550

หน่วย: ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ

	มูลค่าการส่งออก		สัดส่วนต่อ GDP (Current Prices)	
	2549	2550	2549	2550
ไทย*	83.5	121.1	0.04	0.05
อินเดีย	16,800.0	23,200.0	1.92	2.11

หมายเหตุ: 1. มูลค่าการส่งออกเดิม มีค่าเป็นสกุลเงินบาท จึงทำการแปลงสกุลเงินเป็นดอลลาร์สหรัฐฯ โดยใช้อัตราแลกเปลี่ยนเมื่อวันที่ 24 ตุลาคม 2551 ที่ 1 บาท = 0.02883 ดอลลาร์สหรัฐฯ

ที่มา: 1. มูลค่าการส่งออกของไทย จากการสำรวจมูลค่าตลาดคอมพิวเตอร์ซอฟต์แวร์ปี 2549 และปี 2550
2. มูลค่าการส่งออกของอินเดีย จาก Institute for Development Policy and Management, The University of Manchester

1 เป็นการคาดการณ์เมื่อต้นปี 2551 ซึ่งคาดว่ารัฐบาลจะเริ่มลงทุนในโครงการก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐานขนาดใหญ่ภายในปีนี้
ที่มา: “Thai IT spending seen up 9.3 pct in 2008 – IDC”, Jan 22, 2008, Reuters

นอกจากนี้ หากมองในแง่ของภาคการบริการที่เกี่ยวข้องกับ IT (IT-Enable Services: ITES) ซึ่งประกอบด้วยสามภาคการบริการ อันได้แก่ การบริการด้านธุรกิจ (Business Services) การพัฒนาซอฟต์แวร์ (Software Development) และการบริการลูกค้าสัมพันธ์ (Call Centers) ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับการพัฒนาอุตสาหกรรมซอฟต์แวร์ของอินเดีย พบว่า มีบริษัทชั้นนำของโลกสัญชาติอินเดีย 9 บริษัทจากทั้งสามภาคบริการ (ตารางที่ 2) ซึ่งข้อเท็จจริงเหล่านี้แสดงให้เห็นว่า อุตสาหกรรมซอฟต์แวร์ของอินเดียมีศักยภาพสูงกว่าไทยอย่างเห็นได้ชัด หากบริษัทในอุตสาหกรรมซอฟต์แวร์ของอินเดียสามารถเอาชนะอุปสรรคทางด้านภาษา และรู้วิธีการเจาะตลาดไทยแล้ว ผู้ประกอบการซอฟต์แวร์ของไทยอาจต้องเผชิญกับสภาพการณ์การแข่งขันที่เพิ่มมากขึ้นอย่างรุนแรงได้ หากไม่มีการเตรียมพร้อมและพัฒนาศักยภาพในการแข่งขันอย่างทันต่อเวลาที่

ตารางที่ 2: รายชื่อบริษัทชั้นนำของโลกภาคการบริการที่เกี่ยวข้องกับ IT (IT-Enable Services: ITES)

การบริการด้านธุรกิจ	การพัฒนาซอฟต์แวร์	การบริการลูกค้าสัมพันธ์
1. Hewitt Associates (สหรัฐฯ)	1. Tata Consultancies Services (อินเดีย)	1. Convergys (สหรัฐฯ)
2. ACS (สหรัฐฯ)	2. Infosys Technologies (อินเดีย)	2. Wipro (อินเดีย)
3. Accenture (สหรัฐฯ)	3. Wipro (อินเดีย)	3. ICICI OneSource (อินเดีย)
4. IBM (สหรัฐฯ)	4. Accenture (สหรัฐฯ)	4. ClientLogic (สหรัฐฯ)
5. EDS (สหรัฐฯ)	5. IBM (สหรัฐฯ)	5. 24/7 Customer (อินเดีย)
6. Hewlett-Packard (สหรัฐฯ)	6. Cognizant Technology Solutions (สหรัฐฯ)	6. SR. Teleperformance (ฝรั่งเศส)
7. Wipro (อินเดีย)	7. Satyam (อินเดีย)	7. eTelecare International (สหรัฐฯ)
8. HCL Technologies (อินเดีย)	8. Patni Computer Systems (อินเดีย)	8. SITEL (สหรัฐฯ)
9. Tata Consultancies Services (อินเดีย)	9. EDS (สหรัฐฯ)	9. Teletech (สหรัฐฯ)
10. WNS Global Services (อินเดีย)	10. SC (สหรัฐฯ)	10. Customer Corp. (สหรัฐฯ)

หมายเหตุ: เรียงตามลำดับจากผลการสำรวจลูกค้า 10,000 ราย ของบริษัท Gartner

ที่มา: “The Future of Outsourcing”, 2006 อ้างใน “Towards a Knowledge Economy in Thailand”, 2008

อย่างไรก็ตาม ผู้ประกอบการซอฟต์แวร์ไทยสามารถที่จะพลิกวิกฤตนี้ให้เป็นโอกาส โดยการนำจุดแข็งของอินเดียเข้ามาเสริมจุดอ่อนของไทย ทั้งนี้ สิ่งที่สำคัญที่สร้างความแข็งแกร่งให้กับอุตสาหกรรมซอฟต์แวร์อินเดียมาได้จนถึงขณะนี้ คือ การมีบุคลากรที่พูดภาษาอังกฤษได้ ที่มีความเชี่ยวชาญด้าน IT สูงและมีค่าแรงที่ไม่สูงมากนัก ประกอบกับอินเดียสามารถผลิตบุคลากรด้าน IT ได้มากถึง 150,000 – 180,000 คนต่อปี หากมีการเปิดเสรีภาคบริการ Mode 4 ซึ่งว่าด้วยการ

เคลื่อนย้ายแรงงาน ก็ช่วยลดปัญหาการขาดแคลนแรงงานทั้งในแง่ปริมาณและคุณภาพในอุตสาหกรรมนี้ของไทยไปได้ในระดับหนึ่ง

ยิ่งกว่านั้น การที่มีบริษัทซอฟต์แวร์ชั้นนำของโลกสัญชาติอินเดียหลายบริษัทด้วยกัน เป็นจุดแข็งอีกประการหนึ่ง ซึ่งหากมีการเปิดเสรีใน Mode 3 เกี่ยวกับการจัดตั้งธุรกิจในต่างประเทศ² ผู้ประกอบการซอฟต์แวร์ไทยอาจใช้โอกาสนี้ในการเป็นพันธมิตรร่วมทุนกับบริษัทอินเดีย โดยจุดเด่นของบริษัทไทย คือ การที่รู้จักตลาดในประเทศมากกว่า และมีบริการหลังการขายที่ดี ในขณะที่บริษัทอินเดียมีเทคโนโลยีการผลิตและการจัดการที่ดีกว่า บุคลากรที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญมากกว่า และสามารถผลิตซอฟต์แวร์ที่มีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับในตลาดโลกได้นอกจากนี้ เนื่องจากบริษัทซอฟต์แวร์อินเดียได้ส่งออกซอฟต์แวร์สู่ตลาดโลกเป็นเวลานาน จึงย่อมรู้ถึงช่องทางในการขยายตลาดไปยังประเทศอื่นๆ เป็นอย่างดี เพราะฉะนั้น การร่วมทุนระหว่างภาคเอกชนของทั้งสองประเทศ จะช่วยสร้างช่องทางและความมั่นใจให้กับผู้ประกอบการไทยในการส่งออกซอฟต์แวร์สู่ตลาดโลก

ในส่วนของการสนับสนุนจากทางภาครัฐนั้น ในขณะนี้ทางสำนักงานส่งเสริมอุตสาหกรรมซอฟต์แวร์แห่งชาติ (SIPA) กำลังดำเนินงานโครงการหลักแห่งชาติ 4 โครงการ³ ซึ่งเป็นโครงการที่จะมีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและบุคลากรด้านไอที รวมไปถึงการให้สิทธิพิเศษทางภาษี ซึ่งจะเป็นอีกแรงหนึ่งที่จะช่วยกระตุ้นการลงทุนจากต่างชาติ และการร่วมทุนระหว่างบริษัททั้งสองประเทศมากยิ่งขึ้น

โดยสรุป ความสามารถด้านการแข่งขันของบริษัทซอฟต์แวร์อินเดียซึ่งสูงกว่าไทยอย่างเห็นได้ชัด อาจเป็นอันตรายต่อความอยู่รอดของบริษัทซอฟต์แวร์ไทยได้ หากอินเดียประสบความสำเร็จในการขยายตลาดมายังไทยหลังการเปิดเสรีสาขาการค้าบริการระหว่างไทยและอินเดีย อย่างไรก็ตาม บริษัทซอฟต์แวร์ไทยควรพลิกวิกฤตนี้ให้เป็นโอกาส โดยการนำจุดแข็งของอินเดียเข้ามาเสริมจุดอ่อนของไทย ซึ่งจะช่วยเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันและยกระดับบริษัทซอฟต์แวร์ไทยให้เป็นส่วนหนึ่งของห่วงโซ่มูลค่าโลก (Global Value Chain)

² ตามพรบ. การประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว พ.ศ. 2542 สำหรับธุรกิจซอฟต์แวร์นั้น ต่างชาติสามารถเข้ามาถือหุ้นในบริษัทไทยได้ไม่เกินร้อยละ 49

³ 4 โครงการหลักแห่งชาติประกอบด้วย 1. โครงการศูนย์วิจัยพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมแห่งชาติ ที่ภูเก็ต

2. โครงการศูนย์กลางผลิตดิจิทัลคอนเทนต์ ที่กรุงเทพฯ

3. โครงการศูนย์บ่มเพาะและพัฒนาบุคลากรสำหรับอุตสาหกรรมซอฟต์แวร์ ที่ขอนแก่น

4. โครงการศูนย์กลางรับจ้างพัฒนาซอฟต์แวร์ของโลก ที่เชียงใหม่